

Právník Z. Koudelka: Velvyslanectví do Jeruzaléma - v rozporu s rozhodnutími OSN i většinou mezinárodního společenství, které jeho anexi Izraelem neuznalo

- CZ24 News | 28. prosince 2022

Prezident Miloš Zeman prosazuje přesun našeho velvyslanectví v Izraeli z Tel Avivu do Jeruzaléma, jak v květnu 2018 učinily Spojené státy americké. Z hlediska politického jde o podporu Izraele. Z hlediska právního může a nemusí mít tento krok právní důsledky. Miloš Zeman dlouhodobě podporuje Izrael jako stát, který je na Blízkém Východě nám kulturně nejbližší, stát funkční a demokratický. Prezidentu je sympatická izraelská schopnost neustoupit přesile a vyhrát.

Jeruzalém jako hlavní město

Podle mezinárodněprávního obyčeje velvyslanectví sídlí v městě, kde sídlí hlava státu. Je věcí každého státu, jaké město určí za své hlavní a ostatní státy to respektují. Izrael určil za své hlavní město Jeruzalém, kde sídlí izraelský prezident. Přesto je velvyslanectví České republiky umístěno v Tel Avivu.

Po ukončení britské správy Palestiny v roce 1948 měl být Jeruzalém z rozhodnutí Organizace spojených národů z 29. 11. 1947 zvláštním mezinárodním městem. K tomu však nedošlo. Protože dnes Izraelci ani Palestinci nechtějí Jeruzalém jako zvláštní mezinárodní útvar, ale chtějí jej zahrnout do svých států, lze konstatovat, že nikdo nemá zájem na vzniku Jeruzaléma jako mezinárodního města. Městské politické útvary v dějinách existovaly většinou jen krátkodobě (Krakov 1815-46, Gdaňsk 1920-39, Západní Berlín 1949-90).

Po první izraelsko-arabské válce 1948-49 byl Jeruzalém rozdělen na západní izraelskou a východní arabskou část. Vlastní historické Staré Město s křesťanskou, arménskou, židovskou a muslimskou čtvrtí bylo součástí východního Jeruzaléma. Právě Staré Město má náboženský význam pro judaismus, křesťanství i islám. Východní arabský Jeruzalém byl součástí Jordánska. V roce 1967 jej za šestidenní války Izrael obsadil a připojil k Státu Izrael. To je rozdíl od Západního břehu Jordánu, který sice Izrael vojensky okupuje, ale nevtělil jej do svého státu. Jordánsko se práva na Západní břeh Jordánu s východním Jeruzalémem vzdalo 31. 7. 1988 a uznalo Stát Palestina.

Naprostá většina států, včetně mocností, uznává Stát Izrael. Státy uznávající Izrael uznávají i jeho územní existenci minimálně v hranicích do roku 1967, včetně západního Jeruzaléma. Stát Palestina je také uznáván většinou států světa, ale neuznávají jej některé mocnosti – USA a Británie.

My a Stát Palestina

Stát Palestina byl vyhlášen 15. 11. 1988 a dosud jej uznalo přes 130 států. Československo uznalo Stát Palestinu 18. 11. 1988 a navázalo s ním diplomatické vztahy na úrovni velvyslanectví. Při rozdělení Československa uznala Česká republika ústavním zákonem z 15. 12. 1992 o opatřeních souvisejících se zánikem Československa všechny státy, které uznávalo Československo. Česká republika nemusela Stát Palestinu uznat, ale udělala to ze své vůle v době demokratické.

Česká republika uznává Stát Palestinu, byť se to v politice neprojevuje. Protože uznání je dáno ústavním zákonem, musí být státními orgány respektováno. V běžné politice však většinou státní orgány podporují americké stanovisko a prezentují postavení Palestiny jako zvláštní samosprávy na okupovaných územích, nikoli samostatného státu. Projevilo se to, když Česká republika nepodpořila uznání Státu Palestina za nečlenský stát OSN na Valném shromáždění OSN 29. 11. 2012, kdy naprostá většina 138 členských států OSN byla pro, 41 se zdrželo a jen 9, včetně ČR, bylo proti. Tato dvojakost se projevuje i v tom, že v Praze působí velvyslanectví Státu Palestina, zatímco Česká republika provozuje jen styčný úřad v Ramalláhu pro kontakt s palestinskými orgány, který nemá postavení velvyslanectví.

Není Jeruzalém jako Jeruzalém

Přesunutí velvyslanectví do Jeruzaléma bude bez ohledu na jeho umístění vnímáno jako proizraelské gesto. Pokud bude umístěno, včetně bytů pro diplomatický personál, v západním Jeruzalémě, nenaruší to právní závazky našeho státu. Přesunutí bude výrazem mezinárodní zdvořilosti, že Česká republika respektuje jako u všech ostatních států jejich právo určit si své hlavní město. Zřídí diplomatické zastoupení v městě, kde sídlí izraelský prezident, jako to činí v jiných státech. Přitom státy uznávající Izrael respektují, že do jeho území platně náleží západní Jeruzalém. Též rezidence izraelského prezidenta je umístěna v západním Jeruzalémě ve čtvrti Talbija.

Pokud by Česká republika své velvyslanectví umístila na území východního Jeruzaléma, bude jednat v rozporu s rozhodnutími Organizace spojených národů i většinou mezinárodního společenství, které jeho anexi Izraelem neuznalo. Danou otázku musí především řešit Stát Izrael a Stát Palestina v rámci mírové smlouvy. Izrael se nevzdá Starého Města, je však možné, že pro mír vyčlení z Jeruzaléma některá arabská předměstí. I Praha by bez pražského Starého Města nebyla Prahou, ale pokud se vyčlení Klánovice nebo Řeporyje na charakteru města to nic nezmění.

AUTOR: Zdeněk Koudelka